

OBSERVĂRI ORTOGRAFICE.

(Urmare din numerulu trecut.)*

Despre sonul gutt. enunțiată cu ă, si nasală cu é.

3. Ce se atinge de sonul gutt. espressă cu ă, in vorbe pentru limba rom. primitive inca trebuie insemnată, ca se scie si aceia, cari nu sciă deriya aceste din limba latina, pēna s'ar deda a le scieteti si scie din deprindere; asia insemnam sonul gutt. in: veduvă, pecată, pecurariu, peră, mesariu, necasu, reu, secure, secretă, fetă, spēlă, vedă, stempă, apă, cumpă, blastemă s. a., precum si sonul nasală in vorbe de asia plasa espressă cu é inca bine este a se insemna, asia in: ventă, vena, tempă, freă, teneră, venetă, vendă, spendiură, invertescă, terescă, tmentoră, stelpă, tergă, bregle, osenscă, spaimentă s. a.

Pōte insa incet remanē ne'nsemnat earasi dedupa regule grammaticale: ă gutt. in vorbe terminate in: ătate, si cele nascute din verbe de II. III. si IV. Conjug. in: ămentă, ătine, ătoră, precum: bune tate, scumpe tate, golate, scadiementă, crediementă, semtiementă; golate tine, ure tine; remanetoră, tacetoră, gemetoră, tramitetoră; asia in nr. mult. si unele nume femeiesc, precum in: vase, vasele, ose, osele, otare, popore, s. a. in verbe de IV. Conjug. terminate in: diescă, sescă, tiescă, precum: ascardiescă, limpediescă, folosescă, imultiescă s. a. — Asia semnul sonului nasală é se pōte usior lassa afară: in nume substantive terminate in: mēntă, precum in: pamentă, legamentă, mormentă s. a.

*) Acestea observatiuni s'au tramisă inca in anulă decursă spre publicare. Aceasta pentru orientare.

Asia in gerundiul verbelor de a II. si III. Conjug. in ënd, precum: in remanend, gemend, punend s. a. Asiadara cele terminate in infinitivă in: ce, ge cu e curat: in gerundiu n'ar trebui a se scie cu când, gând, séu cund, gund, nici in participiul presentă catoră, gatoră, séu catoră, gutoră; ca-că e din ënd, ătoră nu se respunde curat: ear c si g, numai inainte de e curat se stramuta in subtire, dar inainte de son gutt. ori nasală tienă sonurile sale grōse; asiadara mai bine este a se scie: tac ënd, fac ënd, trec ënd, culeg ënd, tacetoră, facetoră, culegetoră, ear nu tacand, cunoscand, culegand, séu tacund, cunoscund, culegund s. a.

Despre sonul nasală espressă cu i.

4. Sonul nasală espressă cu i totdeauna se se insemne unde vine inainte in vorbe pentru limba rom. originale, precum in riă, strigoă, rid, risă, stărpescă, stringă s. a., precum si in acele (ce bine trebuie sciut), unde d, t inainte de i aă de a se respunde subtire, precum in: dică, prandă, limpedă, limpedimă, ascardă, ascardită, tie, infracă, infracim, infracită, fracilor, bradilor, impartă, limpediă, târdiă s. a., nu altcum unde c si s tienă sonul subtire, séu celă originală, care-lă aă si in limba latina inainte de i nasală, precum in: folosă, folosim, pedepsi, singură, sine, consiliă, Asia s. a. pucă, insoacă, soacă etate, facă, pronunciă.

Pōte se remana ne insemnată in prepusetiunea in, precum in vorbele compuse cu ea, asia si cand trece n in m precum in: intrebă, intorcu, imbracă imbină, impenă, impartă s. a. — Asia remanē si dela o, u, cand aă son nasală, fiend ea vorbele cu aceste sonuri sunt forte pucine, precum: fontăna, smontata, sum, sunt. gustă.

Despre accente:

Accentele nu trebuie confundate cu semnele literelor sunatori ne-curate. Dintre accente aducem înainte accentul lung, care se intrebue deasupra lui *é* și *ê*, când *é* se pune în locu de *ea*, și *ó* în locu de *oa* la începutul, și mijlocul vorbelor; ear la capet numai în infinitivul verbelor de a II. Conjug. precum: *é*rba, *omené*sca, *fréc*, *dó*rma, *popó*re, *ó*se; *remané*, *puté* s. a. — Accentul greu se pune când cade greomentul său puterea sonului pe cutare lit. sunatoria mai vertos în timpul de curend trecut al modului indicativu precum în *scapà*, *scapà* el, *ea*. — Apostroful se pune în locul cutarei litere, ce remane afara, precum în: *n'are*, *ne'ncetatù*, în locu de: *nuare*, *ne'ncetatù* s. a.

H. Trecund la literele nesunatorie impartim aceste:

A. In cele, ce nu-si stramuta sonul in cetire, cu care se pòte scrie farà impedecare, si sunt aceste: *b, f, h, l, m, n, p, r, v, z*. — Aceste le lassam aici neatinsse.

B. In cele, ce-si stramuta sonul in unele intemplari, stand inaintea unora sunatori, si sunt aceste: *c, d, g, s, t, st*, care tóte stand inainte de: *a, o, u*; *a, e* (cu semnul scurtarii); *á, é*, nu-si stramuta sonul; nu altcum: *d, s, t, st* stand inainte de *e*; asia: *d, t* inainte de *i* curatù inca tóte-si retienù sonul primariu, ce-lù aù si în limba latiná.

Aici numai despre aceste nesunatori ne vom incerca a da câtava lamurire aretand împregiurările, sub care-si stramuta ele sonul; in care intemplari socot unii, pe dindios a le insemna cu nesce semne (sedille); insà — ce bine facu — deaca nu ineamna pe *g*, când-si stramutà sonul, putem face, se un dam semne, nici literelor: *c, d, s, t*; ba chiar le dam numai deafetea, ca-ci stramutarea lor (ca si a lui *g*), se conditioneadiá prin atare feliu de *i* (adeca i seu i), ce urmeadia, seu ce ar trebui se urmedie.

1. Sciut este ca tóte aceste litere nesunatori in cuvinte prin derivatiune seu deducere si stramutà sonul urmand dupa ele i semisonu tocmai asia precum slovele cirile: *k, d, r, c, t, cr*, urmand i contrasù s'aù stramutat in: *q, z, y, m, n*, seu *ij*; asiadara din: *sacù*, *facù*, *bradù*, *perdù*, *fagù*, *ursù*, *lassù*, *frate*, *parte*, *cautù*, *prostù*, acestù s. a. debuind a urma i ne'ncungiurabil vor trebui se se raspunda subtire afara de *s*, care prin a-

ceasta stramutare vrend nevrend trece in son grossù; nu altcum se face s gros urmand nemidilocit si un *t* (st), fara ca acestù *t* in asemenea intemplari se treacà in subtire, asia: *sacù*, *facù*, *bradù*, *perdù*, *fagù*, *fugù*, *ursù*, *lassù*, *fratù*, *partù*, *cautù*, *cestù*, *prostù*, *tristù* s. a.

2. Debuind acestù i contrasù a se elibera de contragere seu a se raspunde deplin, trecend in i curatù, nici atunci *c, g, s* prin mai departea derivatiune vor face greutate in raspundere; pentru ca tot acela sonul retienù, care-lù aù avut inaintea literei i, precum: *cina*, *sacù*, *sacilor* (din *sacù*), *fugitù* (din *fugù*), *legilor*, *inlungi*, *ursiù* (din *ursù*), *ursilor*, *tussi*, *essi*, *sisir* *masina*, *besica*, s. a. Sminta este dara pe *s*, inainte de *i*, *i* a-lù ceti subtire, ca-ci elù este in veci gros, si asia n'are lipsa de sedilla.

Dupa doi s urmandù i ori i, de si cel de anteu s este subtire, se raspund totusi amendoi cu son gros, precum se vede in: *tiessù*, *essi*, *essi*, *lassù* s. a.

Urmandù dupa *c, g* un *e*, aceste nesunatori inca totdeauna aù son subtire, precum in: *dulce*, *face*, *lege*, *rege*, *culege* s. a., ear deaca e ori *g* inainte de *e* curat ori i seu i trebuie se-si retiena sonul gros, atunci li se intrepune un *h*, precum in: *chiam*, *ochiu*, *trunchiu* (*trunchi*, *trunchiù*), *ureche*, *ghacia*, *ghiemu*, ori *ghem*, *ghinde* s. a.

3. *C* si *s* inainte de *i* nasalù trebuie se se raspunda in veci cu son subtire, cu aceea in sa bagare de seama, ca subfietatea lui *c* este ca la latinù, seu ca *ij* ciril in prea putine cuvinte precum: *inocù*, *inocim*, *societate*, *judeciu*, *puciu*, *facia* (aceste le scriu unii ca *t*: *inocù*, *fatia* s. a.) — *C* si *s* inainte de *i* trebuie se se raspunda subtire, se vede mai apriatù din infinitivul verbelor de a IV. Conjug. precum din: *lipsi*, *pedepsi*, *folosi* (фолоси), *folosim*, *folositi* s. a. Dupa s urmand i, si debuind s a se raspunde subtire in cuvinte, ori romanesci, ori latine, ori alte straini, ca se nu incurgem in sminta si confusiune cetind si sciend: *inocimam* pe *i* cu semnul sonului (i) nasalù fara ca pentru aceea totdeauna se sim stiti a-lù raspunde cu son nasalù, ci-lù putem raspunde ca pe *i* curatù precum in: *singur*, *sine*, *singular*, *consiliu*, *consistoriu*, *decisiune*, *expresiane*, *Asia*, *Dionisiu*, *Iosifù* s. a. Asia putem raspunde si in: *lipsi*, *lipsim*, *lipsind* s. a. Este

dara mai potrivit a însemna pe i: ca s se se răspunda cu son subțire, decât pe s cu sedilla (§), când acesta are son gros; ca-ți sonul acesta trebuie se se nască de sine urmand i ori i (precum mai sus sub 2, s'aŭ vedŭt).

(Va urma.)

Statistica

Satului Nanda, Geografica, Topografica si Istorica.*)

1. *Numele Satului*: Nanda, Nántó, Hurezu.

2. *Istoria colonizatiei*: Sau colonizat pe la anul 1646 de Romani, si au fost donatu lui Kemény Ioan, si muierei lui: Kállai Susanna, éro dupo anul 1700, sau tinut de Dominiul comitilor Károlyi pone astadi, éro pe la anul 1812 sau pestrŭtiat cu Svabi, quari au cumparat case si locuri dela Romani.

3. *Vecinii si apele*: La rasarit Satul Racova, la mediadi pereul Racova, apoi pereul Corond, quare trage terminu intra Ardeal si Ungaria, mai incolo apa Crasna, cu satul Supuru de djos; — la apus satul magiar Dobra, la santit vineturile satului si selba; mai departe satul Stena numitu. Pre marginea la apus curge pereul Nanda, dela quare se numesce, versanduse de catra apus spre ameadu in pereul Racova, si cu ielu in Crasna.

*) Unu barbatu activu si neci catu nepasatoriu de ori ce contribue la latirea cunoștintei in sinulu natiunei sale, fia acesta de veru ce ramu va fi, nu perde din ochi neci o occasiune prin care i se înlesnesce a face acestă. — Érn'a trece, si inca de neaiurea nu primiramu neci macaru o împartasire de feliulu acest'a, spre a puté eda o statistica catu de tiermurita acum la inceputu despre tóte cate se atinsera in provocatoriul Nr. 82 alu Gazetei din Sem. trecut, intitulatu: „De ce date statistice avem noi lipsa.“ — Si ce e mai durerosu, ca afora de vero 3—4 barbati scolari, neci cei mai cu înlesnire de a tramite, nu ne au împartasitu, neci macaru simplulu numeru alu Scóteloru si eleviloru din Eparchia Sa. Pe lunga atata nepasare, nu e cu polintia ca se nu se stracóre eara reulu la cui-bul seu celu vechin, pe care lu sparsese numai spiritul templulu. —

Datele aceste ni se împartasira de vro 3 luni, si in sperantia ca încurendu mai multe se voru putea estrage si împartasi dupa atalta, amanaramu publicarea lor. — Dăca nu există unu Cicerone, Tusculanulu seu nu se citea astadi de lume. R.

4. *Cupriusul*: Este cu totul de 8554 de pógone (holde), din quari pamentu aratoriu este de 1693 h., pasiunaria: 162 h. — pratu: 546⁹/₁₆ h. — padure: 444 h., locuri ripóse nefolosite: 476 h. quelalaltu, dumeturi si vineturi.

5. *Fruptul*: Produce intrunu anu de midjlocu 1316 cubule de grau, secara, malaiu, si 350 buti de vinnu de calitate buna, si 546 clai de fenu, si canepa buna, innu nu prébunu; ovesu bunu. Pamentul la dealuri sterpu, dara prin fimatura (gunoire) se face bunu; la siesu e bunisioru. — Vinul quelu mai bunu e' de 8—9 probe.

6. *Impoporatiunea*: Suma sufletelor 674, dintra quari Romani uniti: 448, Svabi catolici: 209, lidani 11, Magiari 3, Zingari 3.

7. *Cusele*: Domnesci 2, Case cu ogradi si locu 58, Case inquřinale crestinesci sunt 39, Case parochiale si cantonale 4, Sateasca 1 stricata. Carciuna domneasca cu vinarsaria 1. Nr. caselor cu tote menuntele este 133.

8. *Urice (Telkek)*: Deplinu nu sunt — ³/₄ sunt 58.

9. *Baserici*: Una Romaneasca de pétra forte de de mult, depicta la an. 1802, reparata si sindilita la 1850 de 9 stengeni de lunga, de 2¹/₂ de lata cu turnu de lemn; alta Svabeasca catholica, de tegule, 10 stengeni lunga 3 lata cu turnuti de tegule; ambe ingradite formosu.

10. *Terguri*: Nu sunt. Mai aproape este in Supurulu de djos.

11. *Contributiua*: Dupo pamente si cautare 1480 f. 20 cr., dupa Case 41 f. 45 cr. c. m., in summa 1522 f. 5 cr., aqueasta au fost pe anul 1851, ero inainte de anul 1850 au fost quam la 540 f. c. m.

12. *Lucruri comitatense, seu comunale*: Cu carul plinesce dile 208, cu palmile 483. Dache le rescumpera da pentru una di cu carul 40 cr. arg., ero pentru una cu palmile 15 cr. arg.

13. *Venitulu satului*: Nu are altu venitu, nu mai unu pratu bunu de 15 cosasi, da tóte le plinesce prin aruncare de bani pe omeni si locuri.

14. *Spesele Satului*: La anul 1851 au fost de 120 f. c. m., dar aquum sau urcatu.

15. *Instrumente de stins focul*: Nu are.

16. *Ratiociniul*: In totu anul se face naintea sateniloru, si a ludelui circular., da nu pre bine.

17. *Ratiociniul orfaniloru*: La Svabi merge regulatu, la Romani ni que quam.

18. *Statul Parochiei*: Quea Romaneasca are

cu pamentul si cu lecticalitatea quare sta dela tota casa intro metreta (ferdela) de 40 de juste de gean, si intruna de malain, ca stola cu totu computeate de calculu cameraticu venitul Parochului Romanescu este asediat de 230 f. arg.; ero el qualui Svabescu sta din deputate, quari, de midjlocu calculate, facu 250 f. arg., si din bani gata 120 f. arg. Casele parochiale amba de materia tare si bune, da totu mai buna que Svabeasca cu multu. Que a Romaneasca sau radicat la anul 1803. Si sau reparat la an. 1850, ero que a Svabeasca au radicato Svabii cu tote quele de lipsa privediuta la anul 1851, che pone intraquestu anu n'au avut preot in locu.

19. *Venitul Cantoral si Scolar*: La Romani sau marginit in 300 f. valutali, dare anche nu este de totu asediatu; la Svabi sunt asediati 200 f. val.

20. *Venitul maimariloru satesci*: Notariul 120 f. arg., si stola pentru scrissori; quarteriu si lemne; — judele 30 f. arg., judele micu 20 f. arg.

21. *Statul Scolelor*: Scola Romaneasca este quam in reu statu, vechuita, si intunecosa, ambla de presentu prunci 39, fete 29, in suma 68; cantorul e si Invetiatoriu scolei; que Svabeasca este mai buna si mai vederosa, fiind nova, are la 30 de prunci cu fete cu totu.

22. *Gendarmeriu*: Nu este.

23. *Mora*: Nu este, da nu de parte e Crasna, acolo sunt mori.

24. *Posta*: Nu este; inse que mai deaprope posta este la Simleul selagiului spre meadiadi, cale de 5 ore; la Carei-mari de 8 ore, la Terabesci spre apusu de 6 ore, pote che se va radica si la Tasnad cale de 3 ore, computeate de om calare, cu potere midjlocia.

25. *Paduritu*: Anche nu lau questigat sateni dela Domni, qui numai capata quote 6 care de lemne forte departe, — ero din hotarul Satului comparamu pe bani, un stinginu de lemne tari 5 f. 15 cr. valutali.

26. *Antiquitati*: Sunt nescari ruine de petri numite holmutiu, nu mai scie nime que Zidire se fia fost, da se scia che acolo au fost mai de multu selbe mari, ere aquum sunt praturi bune.

27. *Regularea Geometrica*: Hotarul este impartitu regulatu de Domnu si casele facute pe linia.

28. *Drumtu de tera*: Prin satu nu este, quelu mai deaprope este la Supuru de djos, quare spre

meadiadi merge la Simleu, spre resarit la Hodocotra Zsibeu, spre meadia nopte spre Racova, contra vartia si Somcuta, da tote sunt rele for' dea Simleului.

Imparte de M. S. Noacu.

Versuri

recitate la Balulu folosulu orfelineloru, tienutu in Peterfalva, rostitu de Carolina Muresianu.

Crestinii mangaierei, candusi de nobili sentiuri
Voi dati balsamu, la cela se sortea la calcatu;
De n'ati fi voi in lume, si sortea — ar fi n' mormenturi
In patimi lacramanda; dar voi o ati usiuratu! —
Primiti dar' multiamita! resplat'a-i: pistale;
Er Cesare Auguste! cunun'a Ti vine Tie,
Ei verde Ti da, simbolulu vietii peatacate
Primesci o! fi ferice! orfaniloru pre Pie!!

Literariu.

Unele produse literari parte originari parte prumutatitie, dupa titulu, anulu si auctoriulu lor:

• Dictionariu de incepetori, latino romanu, prelucratu de J. H. Livaditu. Esitu in Bucuresci 1852. Pretiulu: 8 doidieceri, in sunatoria seu 8 f. in bancnote.

Biblioteca religioasa morala: „Meditatiunile San. Augustin an. II. in Martiu 1861, Monastirea Sadova.“ Traducere de Archimandritulu Dionisiu Brosiura. I. Esita in Bucuresci.

Curtea lui Vasiliu Voda, Tragedia in 5 acte de Pelimon. Bucuresci 1852.

Batranulu misteriosu, tradusu din Fran de G. B. Bucuresci 1851.

Logofetulu Satului, vodevilu originariu de I. Dimitrescu.

Proverbiile lui Solomon, traductia de Archimandritulu Dionisie lun'a Ianuaru a. 1852. Esite in Bucuresci.

— Eventurile celui din urma Abenceragiu (din operele lui Chateau briand). Trad. de I. N. Siomescu. Editoru G. Ioanidu. Bucuresci 1852.

— Arp'a romana de C. D. Aricescu. Bucuresci 1852. (Poesie diverse.)

МАРШАЛЪЛЪ МАРМОНТЪ

асъпра

Дъхълълъ Фіициі Мілітаре.

(Ъртаре.)

Капіталаъ пентръ Артилеріѣ, трактеазъ ка-
лібралаъ, дуплетъра ші констръкциѣнеа. Потривеа
чеа десъвжрніѣ а констръкциѣнорѣ тѣглорѣ
пърділорѣ матеріалълорѣ спре асе потриві фіе-
каре вѣкатъ а лафетей, ла орі каре лафетъ а ар-
матеі дитреѣ, есте де зні фолосѣ преа диведерат
декѣтѣ съ из меріте а фі рекомандатѣ ла тоате
армателе. Къмпъніоаре есте хотърдъреа Маршалъ-
лѣ асъпра дескоперіей ракетелорѣ конгреве ші
але твизіорѣ а ла Раіххаус. Дн еле къпоанге
елѣ темелалаъ знеі реформѣрї дитреѣ нѣ пѣмаі а
артилеріей, чі ші а дитреѣей фіице мілітаре! „Ез
репетезѣ къ ракетеле конгреве вор продъче о то-
талъ революціе а артеі мілітаре, ші ачеаста ва
фавора ла диченѣтѣ ценіалаъ спре глоріа ачелѣі
каре ва прічене дитжѣс тревзінда ші ва десволта
фолоаселе че се потѣ скоате дн еле! Ын асеме-
ресвататѣ днш апроміте Маршалълѣ дела твзрїле
à la Раіххаус, каре ла апъррї ші дитпресъррї
де тѣрїі, ші маі къ сеамъ ла тарїѣ ворѣ про-
дъче ачеле фолоасе ка ші ракетеле конгреве дн
вѣтълаі дескісе.

Не арѣ дъче преа денарте, ворвїндѣ къ д'амъ-
рвїталаъ деспре тоате челе конрїнсе дн ачеастъ
карте, къ тоате къ де арѣ фі локѣ арѣ мерїта о
маі дитїнсъ ворвїре. *) Де ачееа ворѣ трече з-
пеле, прекъм ачееа а „дотърїлорѣ“, фърѣ де а-
пѣтеа съ нѣ не дитжрїемѣ ла чеа зртѣгоаре а
„хрѣнїрей Оштірей.“ Къ дренѣтѣ дикредїндеазъ Мар-
монт, къ тревзінда чеа маі де къпетеніе ші маі
къ грѣѣ де адънатѣ есте пѣнеа, нѣ атжѣтѣ пентръ
ліпса продъктелорѣ, кѣтѣ пентръ ліпса фърїней.
Ші спре дитжшїнїареа ачестїа есте де неанъ-
ратъ тревзїндѣ ка съ се дилеснеаскъ оставїлорѣ
а шї фаче сїнгърї фърїна; пентръ къ авѣнд фърїнъ
ворѣ абеа ші пѣне, каре о потѣ коаче асеме-
неа де вїне прекъм потѣ съ шї фѣрѣвъ пѣ вѣкателе.
Маршалълѣ Мармонтѣ а хрѣнїгѣ дн анѣлѣ 1812
арміа че о команда елѣ дн Португалиа шасе лѣнї

*) Днделегнѣдсе съ пѣнїреа локѣ, спадїлѣ колѣпелорѣ
пѣстре, апої еле ворѣ ста спре сѣрвїре ші ла спечїалїтатеа а-
чеаста атѣтѣ де адміравѣрѣ интре артеле інвенціѣней оменешї,
ші ачеаста дн фавѣреа знеі шасе де препѣтеранці, пентръ а
кърорѣ къшаре сѣнтѣ вїневенїте асѣелѣс де дитжрѣшїрї. Р.

дѣпъ ачестѣ методѣ ші прїн ачеаста а деслегатѣ
днсшї ачеастъ проблемѣ. Маршалълѣ Мармонт
фѣкѣ рѣшїнїде зшоаре спре асе пѣтеа пѣрта де
кѣжте знѣ омѣ, не каре дн ажнїцеа рѣшїлѣ ла
ліпсѣ де алте мїжлоаче де транспортѣ. Ын сїн-
гърѣ омѣ пѣтеа дн патрѣ ѡре съ рѣшїнеаскъ фърїнъ
пентръ о компанї дитреарѣ. Съ vede de ачї, къ
констръкциеа ачесторѣ рѣшїнїде тревзе съ фїе вїне
алеаст. Ачеле але арматеі дн Португалиа рѣшїнеаскъ
днтр'о ѡрѣ трейзетї изнїдї де фърїнъ фрѣмоасѣ.
Къпгоареле де копѣ орї дн че пѣтжпѣтѣ съ пѣ-
теаз сковї, къпторї, ші арде дн патрѣ ѡре, ші
дѣпъ алте доѣ ѡре се пѣтеа коаче ші скоате пѣне
проаснїгѣтѣ. Днтрѣ нїмїкѣ нѣ сѣнт маі не інтере-
санге вѣгърїле де сеамъ але Маршалълѣ ка асъпра
Спїгалълорѣ.

Атреїа деспърдїре, конрїнде дн опїѣ капете,
„фелзрїтеле операції мілітаре.“ Челѣ дн тѣлѣ
трактеазъ деспре дитревзїндареа фелзрїтелорѣ
соїсрї де арме. „Фїе-каре соїс де арме дѣпъ че
о датъ аѣ фост арме де ажторѣ съ фїе арме де
къпетенїѣ.“ Не ачестѣ прїнціпї дитемеїѣзѣ авѣ-
рѣлѣ дитоктїреа Дївїзілорѣ ші а Корпзрїлорѣ каре
сѣнт акъм прегзїндїнеа продъсе дн локѣлѣ греле-
лорѣ формациї де днїнѣте, „чеа маі не стрѣмѣтатъ
знїре есте Дївїзіа, еа днш аре комплета са адмі-
нїстраціе; еа есте о арміе дн тѣсѣра чеа мїкѣ,
ші тревзе съ поатъ опера сїнгърѣ де сїне. Де-
ачееа тревзе съ фїе компѣсѣ дн педестрїме, къ-
лърїме ші артилерїѣ. Дн корпзрї есте кълърїмеа
преа депъртатѣ де Дївїзії, ші ла тѣлѣ дитжш-
плърї нѣ поате фї дитревзїндатъ ла време. Мар-
шалълѣ Мармонт критїкъ не Наполеон, пентръ къ
дн анїї дѣпъ зртѣ се авѣтѣсе дѣла ачестѣ прїн-
ціпїс, деспърдїндѣ кълърїмеа де педестрїме. Ре-
сѣрвеле де кълърїме фїе кѣтѣ де тарї, дар нѣ е
ертатѣ съ фїе ла знѣ пѣнкѣтѣ маі тарї де кѣтѣ де
знѣ пѣтѣрѣ хотържѣтѣ. Де ва фї ресерва маі тарѣ
де кѣтѣ челѣ тѣлѣтѣ 6000 каї, аша мїшкърїле еї
ворѣ фї абеа пѣтїнчоасе, ші тоталаъ еї абеа се
ва пѣтеа дитревзїнда. Дн кампанїле дн зртѣ
Наполеон организа корпзрї де кълърїдї де 12,000
каї. Мармонт пѣмеште ачеаста „о ідеѣ монстръ-
оасѣ.“ Ної овсѣрварѣшѣ маі сѣсѣ, къ маі тоате че-
делалте оштірї грешескѣ дїндѣрїндѣ кълърїмеа
песге тѣсѣрѣ.

Алдоїлеа капїталаъ трактеазъ „деспре лѣптеле
де днѣнтаре (пѣвалаъ) ші де апъраре.“ Мармонт
зїче: къ дн вѣтълїле епѣчелорѣ де маі пѣнѣте,
есте пѣдїнѣ де днвѣдатѣ пентръ тїмїнї поштрїї.

гъсіндѣ пѣтаі кампанііле лѣ Фрідріх чел маре мерітабиле пентрѣ артѣ. Поате къ екземпле челе дін тѣх де операдіі сістематиче комбинате дн тѣсрї марї фърѣ ачелеа але архі-дѣчелѣ Каролѣ дн анлѣ 1796, кждѣ вѣтѣ амбе армііле Франгезе, пѣміте де Самбре ші де Маас. Маї дн-тінеѣ днвѣдѣтѣрѣ не даѣ Кампанііле дела анлѣ 1796 пѣпѣ ла 1797 дн Італіа. „Нічі знеле нѣ аз фостѣ маї вредніче де тіраре, нічі знеле нѣ аз фостѣ комплетѣ ка ачестеа. Аічі фѣ днтревзін-дѣтѣ арга мілітарѣ дн чеа маї дналѣ ші маї фалтоасѣ а еї тѣрїме, ші къ тіжлоачеле челе маї тѣрїніте съ добждїрѣ челе маї стрѣлчїте реслатате. Двнѣ анлѣ 1809 пѣрѣсіндѣ Наполеон прїнціпіеле челе адеврате але артеї, каре ле зр-тасе пѣпѣ ачі, ші пороклѣ длѣ пѣрѣсі не елѣ, ші грѣтѣдіреа де оаменї ші де тіжлоаче фѣрѣ сі-літе а рѣшїнеа фѣрѣ фолосѣ. Дела ачеа епокѣ пѣлѣ маї квоантетѣ не Наполеон нічі днтр'о Кампанїѣ афарѣ де ачееа дела Міцен ші Багден. Дн анлѣ 1814 іаршїі гъсїтѣ не тареле Дѣче.

Нічі одатѣ нѣ саѣ свїтѣ пѣтѣрѣлѣ остацілорѣ не каре пѣтеа съ'ї днтревзіндезе Наполеон дн а-чеастѣ кампанїѣ песте цїфра де 30,000 вѣрваді, рѣнеле але фостїї Армії. „Корнлѣ тіеѣ, каре се днтѣртѣшї дн пѣднтѣрдіга глорїѣ а вѣтѣ-лілорѣ дела Champ auvert, Vauchamp, адоа ловїрѣ дела Montmirail ші Gue-a-treme, нѣ а пѣтѣ-ратѣ маї тѣлї де 4000 вѣрваді, рѣтѣшїдѣле дела 62 баталїоане.“

Брѣтѣторѣлѣ капїтѣлѣ трактеазѣ „деспре ре-когносчерїле челе марї,“ алѣ патрѣлеа „деспре че аре се факѣ знѣ генералѣ дн зїоа дѣпѣ кѣштїга-реа знѣї вѣтѣлії.“ Маї дес, зїче азторѣлѣ, се гѣ-сескѣ генералї, каре штїѣ кѣштїга вѣтѣлії, де вѣтѣ де ачѣла каре штїѣ траѣе фолоасе дн еле! „Челѣ дн тѣх дн епоха поастрѣ, каре а штїѣтѣ съ трагѣ тоате фолоаселе днтр'о днвїндѣре, а фост Наполеон. Алѣ шаселеа канѣ ворѣшїте „де таршѣрї ші де тавере,“ ал шантелеа трактеазѣ „деспре рѣтраѣерї.“

Не паре рѣѣ къ нѣ не іартѣ локлѣ съ петре-четѣ маї дндѣлвнгатѣ ла ачесте кавсе, ка се атїн-пет богателе днвѣдѣтѣрї че ні се десволтеазѣ дн еле.

(Ва зрѣта.)

КОНГРЕСЪЛ АМІЧЛОР ПЪЧЕИ ДИН АНГЛІА.

Дн зїлеле влїтїме але лѣнеї Іансарїѣ амїчїї пѣчѣї ла пѣтерѣ врео 60 іншї дїнѣрѣ шедїнде дн

Маншестерѣ. Скопѣлѣ ачестеї содіетѣдї есте дн-тетеїереа пѣчѣї перпѣтѣзе; ер тіжлоклѣ десарта-реа генералѣ а статѣрїлорѣ, пентрѣ ка дїферїндѣле днтѣшнлѣтѣоре днтре статѣрї съ нѣ се маї хотѣ-раскѣ прїн арте, чї прїнтр' знѣ конгресѣ зївер-салѣ шї перманентѣ, знде съ 'шї алѣв фїѣкаре статѣ не репрезентателе сеѣ. Дн влїтїма шедїндѣ дн Маншестерѣ, прѣдїнтеле адѣнѣреї, Дл. Білсон, арѣтѣ къ колѣптеле, пентрѣ фондѣлѣ прїенгатѣ де 10,000 фѣнцї стерл., с'аѣ свїтѣ пѣпѣ а-кѣм ла свѣта де 4525 фѣнцї стерл. Дл. Вѣрнет а пропѣсѣ ресолѣдїзінеа: „о індѣлѣѣере амїкалѣ шї кордіалѣ днтре Франца шї Англіа фїнд де чеа маї таре дншортандѣ пентрѣ пачеа европѣнѣ шї пентрѣ тѣлѣзіреа оменїмеї“ : д'ачееа есте сълтѣ даторїѣ а амїчїлор пѣчѣї, ка съ комбатѣ дн пѣ-терї, тотѣ че ар фї дн старе а адїда рївалїтатеа шї пѣдїкредереа днтре днвеле ачесте дѣзе на-дїснї марї ш. ч. л. Ачестѣ ресолѣдїзіне се прїмі къ знанїмїтате шї серві де темѣ ла кѣвѣлѣтѣрїе че с'аз зїсѣ де Дл. Тїлсон, Дл. Ковден шї де Брїгг. Дл. Тїлсон днтр' алтеле се провѣкѣ ла воїнда Лордѣлѣ Пел десїтарѣтѣ дн пѣвлїкѣ, къ ар фї де дорїтѣ, ка съ се афле вѣрваді, пентрѣ ка съ факѣ пропѣгаудѣ дн тотѣ Европа спре а се десарта-статѣрїе. Кѣтре ачесте ѣстѣї ораторѣ і се паре къ гѣвернѣл Англікѣ vede вѣкѣросѣ о опѣсѣдїне радїкалѣ днконтра мілітарїлор, шї а ероїлорѣ ма-рїнарї; кѣчї де кѣтеорї се сімте брекаре прїсѣсѣ дн вїстерїа статѣлѣ, де атѣтеа орї се рїдїкѣ гла-сѣл спре а се арта Англіа, шї спре а се кѣлѣгї прїсѣсѣлѣ. Токмаї аша шї перценторїї де даждїѣ се конгрѣріазѣ ла верче дншїдїнарѣ де дѣрї, шї банїї надїснѣї нѣ вор ажжнѣче нічі одатѣ а се кѣлѣгї маї дндѣленчеште, пѣпѣ нѣ се ва форма дн Дѣрѣ о адїтѣдїзіне перманентѣ днконтра а-сторѣ класе інтересате. Днснїї гѣвернѣлѣ дореште о контрѣпѣндѣре фаѣѣ къ дндѣсарѣа оменїлор де спѣціалїтате, карї ворѣ съ се кѣлѣгїаскѣ не ар-натѣ шї не флотѣ пѣпѣ ла чел дн зрѣтѣ пенї еко-номїсатѣ. — Дл. Ковден, прїнціпалѣл ораторѣ, дн ачестѣ адѣнѣре, каре пѣвлїкѣ шї о вросѣрѣ тотѣ къ tendїнде наѣфїче, дѣнѣ че а скрїс тотѣ фїка де Франдозі ла клѣвѣл оффїцілор дн Палл-Малл, шї ла аргїкѣлїї пѣвлїкаді де дѣшнїї прїн фїле мілітарѣ, кѣм свнт : „Арме,“ „Navi-Gazette“ шчл., апої зрѣмѣзѣ : „Е рѣшїне пентрѣ понорѣл англїкѣ, ка съ се ласе а се сперїе ка шї знѣ конїлѣ де стрїгѣтѣл : Вазѣлѣ, вїнѣ Франдозі! Семнѣлѣ ла ачестѣ стрїгѣтѣ де спїѣтѣнтарѣ нѣ с'а датѣ дн

Франца, чи љи Англіа; гвбернвлѣ англикѣ сперіе не попорѣ, ши дїне не пацїзне љи перьсвѣларе, ши елѣ о фаче ачѣста, пентрѣ ка съ оккзне мїндїле ѳменїлорѣ, ши спре а нѣ чере реформе. Кѣ сїнгрѣ гвбернвлѣ нѣ аре нїчї о темере де Францозї, е довадѣ кѣ нѣ кїамѣ флота дїи тареа медїтеранѣ акасъ; кѣчї кїнд с'ар теме о ар кїема, ши н'ар лѣса о аколо нѣнѣ ла перїквл, кїнд съ штїѣ кѣ авїа љнтр'о лѣнѣ ар нѣгеа венї спре апѣрареа дертврїлор пѣтріеї. Кѣтре ачесте есте знѣ лѣкрѣ рїдїквлѣ а креде, кѣ Францозїї ар вреа съ їнтрѣ љи Англіа фѣрѣ темеїѣ, ши фѣрѣ декїѣрѣдїзне де ресвоїѣ. Кїнд преквнемѣ деспре Францозї атаре апнѣкѣтѣрѣ, љї днїновїдїмѣ де варварїѣ, ши љї провокѣмѣ ѳрекѣм. Маї де чїнчї анї се фаче ачѣстѣ алартѣ љи Англіа, ши се ревоенте љи фїѣ каре анѣ; асгѣзї нѣ маї се факѣ кѣсѣторїї спанїче, нѣ маї сѣнтѣ дїферїнде отаїче, нѣ маї е Дл. Рїшардѣ ла маїданѣ (аллѣзївнї ла атѣтеа дїферїнде љнтрѣмїлате љнтрѣ Англіа ши гвбернвл лѣї Лѣд. Фїліпѣ, кѣ каре окасївнї тотѣ д'авна мїнїстерїѣ англикѣ свѣла о цѣрѣ љи вѣчѣмвлѣ де ресвоїѣ), ши кѣ тѣте астѣ се репеденте тереѣ стрїгѣтѣ : вїне лѣнвл! артадївѣ! Ачѣста е о маневрѣ маїчїосѣ не фацѣ дїн партеа гвбернвлї ши о кредѣ лїгате перѣдѣ дїн партеа цереї. Нїмене љи Франца нѣ креде љи ресвоїѣ; тотѣ отѣлѣ се теме де о колїсїзне љнтрѣ Франца ши Англіа, кїар артата францозѣскѣ доренте пачеа. Сѣртеа церавлѣ љи Франца е маї вѣнѣ декѣтѣ а церавлѣ љи Англіа; аколо сѣнт 8 мїліоне де пропрїетарї де нѣтѣнтѣ; ла нїчї знѣлѣ дїн ачестїа, нїчї прїн вїсѣ нѣ ї трече а порнї веро їнвасїзне хоцѣскѣ љи Англіа. Ши пентрѣ че съ ши факѣ ачеста! љи ванквлѣ францозїлор заче маї мѣлѣ асрѣ ши арцїнтѣ, декѣтѣ љи чел Англїкѣ; тѣрфїле предїѣсе љнкѣ нѣ ле лїпсескѣ; адеверѣ кѣ актѣл „Habeas corpus“ нѣ е де лентдатѣ, љнсъ Францозїї аѣ знѣ гѣстѣ полїтїкѣ ал лор, ши љшї факѣ деспре лїбертате о idee deosevїтѣ де а Англїеї.... љи асеменеа тонѣ ворвї Дл. Ковден маї вїне де о орѣ. Д'алмїнтрелеа љи кѣвѣнтареа ачѣста елѣ н'а фѣкѣтѣ декѣтѣ а репедїтѣ їдеїле дїн Брѣшѣрїї. љнсъ анпласе дїн партеа азїторїлорѣ н'аз лїнсїгѣ. Тѣте вѣне; нѣмаї знѣ лѣкрѣ се паре кѣ ї а скїнатѣ дїн ведере Длѣ Ковден; — кѣ церавлѣ, їндсѣтрїашвлѣ францосѣ ва фї їзвїнд парѣа, се пѣте; дар, кѣм стаѣ асгѣзї лѣкрѣрїле љи Франца, знде тѣтѣ пѣтереа а 36 мїліоне е концентратѣ љи тѣпа знвї сїнгрѣ їндївїдѣ, декѣѣрѣдїзнеа де ресвоїѣ нѣ атѣрнѣ дела

вр'знѣ ѳфїсїрѣ, ши кѣ атѣтѣ маї пѣдїнѣ дела їндсѣтрїашѣ саѣ кїар лѣгарїѣ — ши ачѣстѣ зїтаре фаче ка тѣтѣ аргѣментѣдїзнеа Длѣ Ковден съ фїѣ фѣрѣ темеїѣ.

Д'ачеаа опїнтірїле амїчїлор пѣчеї кѣ вор пѣтеа љнпедѣка парламентѣл, ка съ нѣ voteze љнмл-дїреа љнкѣ кѣ 12,000 фечїорї аї арматеї англиче, деспре каре се адевереште кѣ Лордѣл Палмерстон, мїнїстрѣл челор їнтерне, ва аштерне камереї знѣ проѣнт љнкѣ дїн прїметеле медїнде.

АНѢ.ІѢ МЕРКѢРЕСКѢ 1851.

Анѣле варїѣ Меркѣрескѣ!

Мѣлѣтїмїтѣ де їарнѣ моале,

Моале прекѣм нѣ гѣсѣскѣ

Нїче прїн їсторїоаре,

Кѣ сѣнїнѣ ши кѣ кѣлѣрѣ,

Каре нїчї дела патѣрѣ

Черемѣ, нїчї дела скрїптѣрѣ.

Анѣле варїѣ Меркѣрескѣ!

Кїндѣ вѣдѣ пре Ідрѣ кѣ соаре,

Де мїнѣне тѣ зїтескѣ,

Не фїїндѣ кѣ неазѣ моале,

Фѣзрарївлѣ тотѣ кѣ соаре,

Мѣрдїшорвлѣ кѣ рекоаре

Да їверзїтѣ не ервїшоаре.

Анѣле варїѣ Меркѣрескѣ!

Мѣлѣтїмїтѣ де прїтѣварѣ

Кѣ нї аї дат'о кѣм сїмѣснїѣ

Маї мѣпоасѣ їн тр'астѣ царѣ,

Соаре кѣ кѣлѣрї дестѣле,

Да нї вїї де плої сѣтѣле,

Кїжнї кѣ вѣне арѣтѣре.

Анѣле варїѣ Меркѣрескѣ!

Кїндѣ е Прїерѣ тотѣ кѣ соаре

Стаѣ маї мѣлѣ ши сокотескѣ

Кѣлѣ штїѣ маї мѣлѣ кѣ рѣкоаре;

Маївлѣ фѣ кѣ зскѣчѣне

Чїрешерїѣ кѣ плѣчѣзне,

Грѣѣ ши ервї крескѣ де мїнѣне

Анѣле варїѣ Меркѣрескѣ!

Мѣлѣтїмїтѣ де варѣ вѣнѣ

Кѣ декїндѣ тѣ нотенескѣ.

Њам вѣзѣтѣ грѣѣ, нїчї алѣнѣ,

Нїче ерѣзрї маї мѣпоасе

Нїче вїї маї фрѣптѣоасе

Коасе, сѣне маї мѣлѣ роасе.

Англе варѣз Меркзрескѣ !
 Те рвгѣтѣ кз змїлїнцѣ
 Кждѣ не даї фрвптѣ пѣмїнѣскѣ
 Съ фїї маї де сфѣрїнцѣ,

Съ нз тотѣ даї грїндїнї мзлте
 Анѣ дїн норї кзрсѣ їзте,
 Тѣпете кз мзртзрї мзте,
 Кѣ кжд кжднїї де не царь
 Маї вїне не 'нвзкзрарь
 Плої шї грїндїнї не 'нтрїстарь,
 Кѣ пѣ вїнї съ 'нгрѣонасъ
 Грїндїна, кжгѣ шї де акасѣ
 Безї кѣ 'н деалѣ нїмїкѣ рѣтасѣ;
 Да вѣрсареа чеа де плоаїе
 Кжм дїн норї, вѣзѣ тоате моаїе
 Стрїкѣ грѣѣ, фжлѣ, шї деспоаїе
 Не цѣранѣ де тотѣ че аре;
 Фоатете адзче, каре
 Цѣрїлор е свѣрпаре.

М. С. Ноакѣ.

ПЪЗНЪЛЪ МЖНГЪІАТЪ.

Авзт'а шї Пъзнълѣ одатѣ соареле,
 Дн зїлеле трекзте, кжд се афла волнавѣ;
 Ла чаїрї, ла дѣлчѣцзрї, ла оре лїтерале,
 Кїемѣ не довїтоаче, воїндѣ съ 'шї деа не леакѣ.
 Шї вестїїле тоате дѣплзрѣ-атзвнчї салонзлѣ,
 Шеззрѣ дн фотелзрї кз лавеле дн сѣсѣ,
 Кз коада атжрнатѣ; іар пасереа Пъзнълѣ,
 Дн кѣїзї де зѣчере, се 'нвжрте ка знѣ фзсѣ.
 Ера ачі шї възлеа, асїнїї, възленїї,
 Копїзлѣ шї лзпакѣ, арїчлѣ, вїволанїї:
 Сїлєндїдѣ адзпаре,

Въ снзїз кѣ 'нкрѣдїндаре;

Де кжд е знїверсклѣ аша нз с'а 'нжмплатѣ,
 Копїте, зрекї, лаве съ се фї адзпатѣ.
 Ачі ста фїломела шї мїерла сфїїчоасе,
 Днкїсе 'н колївіе; кз версзрї атороасе,
 Не пасереа Пъзнълѣ, воїаѣ алѣ мжнгѣеа
 Шї 'н ларта вїволанѣ, акцентзлѣ лорѣ переа. —
 Ерої, де мерїг мждрїї, де ценїз, де таланте
 Сѣ сокотеаѣ асїнїї шї фалнчї вїволанїї,
 Сѣ ржзѣ де онѣре, мораль, Вїртзцї сфїнѣте,
 Д'акцентзлѣ фїломелеї че 'нжнпѣ свѣранї.
 Шї Іатѣ акзт: рѣвдаре, дндатѣ еѣ въ снзїз,
 Акзт, о Мзсѣ драгѣ, тот ценїзлѣ съ'цї нзїѣ,

Шедеа възлеа 'н фотелзрї; кз цесгѣрї атїкале
 Пронзсѣ о дїспнѣтѣ: де сфѣлете вестале,
 Де нїмѣ, де снїрїтѣ, де радїе а ворвїт;
 Асїнзлѣ, к'о копїтѣ де локѣ с'а 'нпотрївїтѣ.
 Іар вїволанїї дїн коадѣ дндатѣ аз сѣчїт,
 Шї воїї кз а лор коарне, не тоате ле а 'мволдїт.
 Де че нзтаї ла възле, ла пасерї кждтѣтоаре,
 Съ зїкѣ кѣ патзра а дат інтелїденцѣ?
 Де че съ нз ворвѣаскѣ де вїтеле коарне
 К' ачестеа-ар фї дїн фїре кѣ снїрїт, іскзсїнцѣ;
 Іар' лънзлѣ зрлѣ таре, кѣ карнеа нз їзвеште,
 Кѣ ел ла жнзїалѣ вр'о датѣ н'а гжндїт:
 Асїнзлѣ днк' одатѣ, кз рѣкнєтзлѣ чел таре,
 Ворвї центрз зрекї 'ї, кжм нїмїнї, н'а норвїтѣ.

Поварѣ фоарте таре
 Дѣ атжта 'нкопїгаре
 Пъзнълѣ, фїломела
 Шї възпанѣ шї мїерла
 Кз грѣѣ о аз сїнцїгѣ.

Се скоалѣ-атзвнчї Пъзнълѣ, дїн кѣїзлѣ де зѣчере,
 Шї мждрѣ се 'нфоїазѣ, ка рецѣле пжшеште,
 Рѣвїна, врелїанте, ерїда лїї лзчеште,
 Шї фаче 'ндат треї волте кз коадаї де колѣре,
 Кз окїзлѣ де влжудеде, кз ворвѣ атїкале,
 Елѣ мжнпѣїе не възле шї роагѣ не вестале:

Съ такѣ адзпареа,
 Съ пѣрѣ снзїрареа,
 Кѣ преа мзлѣтѣ л'а мжнпїгѣ.

Дар чїне сѣл аскзлте? въ снзїз кѣ 'нкрѣдїндаре
 Атзвнчї лартѣ маї таре съ фаче 'н адзпаре:
 Свїера кз мзлѣтѣ снаїтѣ, асїнзлѣ, вїволанїї,
 Копїтеле кз гроазѣ орї дн котро ловеаѣ,
 Ферестрїле, цѣредїї, снѣг ловїтзрї троснеаѣ,
 Дн кжтѣ възлеа, Пъзнълѣ де снаїтѣ 'нцеленїрѣ,
 Шї мїерла, фїломела дїн соареа звзрарѣ.

Іар арїчлѣ сѣраклѣ
 Де фрїкѣ сгжнзсѣ чоккзлѣ,
 Шї перїї аскзцїдї,
 Де локѣ фзрѣ звзрлїдї,
 Пе жокѣ кжм е зрїсїтѣ
 Ел фз ростоколїтѣ.

Нїмїка нз с' алаесѣ, дѣ ачаестѣ адзпаре,
 Шї ларта не 'нцелесѣ. вѣтаеа де копїте
 Днтоарсе не Пъзнълѣ ла воалѣ таре фоарте:
 Адоа зї дн кѣїзї зѣчеа де свѣрпаре.

Т. С.